

ÚVOD DO TRESTNÍHO PRÁVA **hmotného a procesního – I**

obecná část

Prof. JUDr. V. Kratochvíl

TRESTNÍ PRÁVO PROCESNÍ

PŘEDNÁŠKA II.:

Procesní úkony (PÚ)

■ 1. Pojem, obsah, forma, místo a čas PÚ

– **Pojem**

- **projevy vůle** OTŘ a dalších subjektů TŘ vedoucí ke *vzniku*, *změně* nebo *zániku* TPP vztahů; např. zahájení TS (§ 160 TŘ) zakládá vztah mezi „vyšetřovatelem“ a obviněným jako jeho subjekty, jehož objektem je skutek kladený za vinu obviněnému, obsahem jsou práva a povinnosti subjektů tohoto vztahu (§ 32 + § 164 TŘ); předpoklady uvádí TR;

– **Obsah**

- je dán **povahou** konkrétního PÚ a jeho *úpravou* v TŘ; např. zahájení TS (§ 160), obžaloba (§§ 176, 177), rozsudek (§ 120), trestní příkaz (§§ 314e, 314f), „eurozatykač“ (§ 405);

– **Forma, místo a čas**

- **forma** PÚ je **podmíněna** jeho *obsahem* a *účelem* TŘ, je **garancí** zákonnosti PÚ; např. do vazby nelze vzít opatřením z důvodu zajištění náležité obrany proti tomuto úkonu ...
- **místo** a **čas** PÚ závisí na OTŘ, který PÚ provádí a proč; např. výslech obviněného (§ 160 odst. 2 TŘ) se zásadně provádí v úřední místnosti a v pracovní době policejního orgánu;

■ 2. Dožádání

– *Pojem (§ 53 TR)*

- nemůže-li místně příslušný OTŘ vykonat PÚ mimo svůj obvod sám, „*dožádá*“ za tím účelem jiný OTŘ, v jehož obvodu je třeba PÚ provést; např. výslech svědka z Ostravy ve věci vyšetřování dopravní nehody na okrese Brno-venkov;

– *Obsah (§ 54 TR)*

- k čemu, v jaké věci se dožaduje; např. loupež, podvod ...
- co je třeba dožádaným PÚ zjistit; např. výslech poškozeného ke způsobené škodě;
- jiné požadavky; např. výslechem svědka zjistit svědky další;

– *Forma, místo a čas*

- jsou dány *obsahem* a *typem* PÚ, o který se žádá; např. protokol o výslechu umírajícího svědka v nemocnici;

Procesní (tj. důkazní) význam dožádaných úkonů je stejný, jako úkonů provedených místně příslušným OTŘ

■ 3. Protokolování

– **Pojem (§ 55 TŘ)**

- o provedených PÚ se k **zachycení jejich průběhu a obsahu** pro další stadia TŘ pořizuje protokol; např. protokol o hlavním líčení ... o ohledání místa činu apod.

– **Obsah (§ 55 TŘ)**

- **kdo, kde, kdy** a **co** se protokuluje...;
- **označení** zúčastněných na protokolovaném PÚ (OTŘ, přítomné strany, další osoby ...);
- **průběh** PÚ; např. ohledání místa činu;
- **návrhy** a **námítky** stran;
- **podpis** protokolu ... X **úřední záznam** (podpis jen toho, kdo jej pořídil);

– **Forma, místo a čas**

- jsou dány **obsahem** a **typem** PÚ, o kterém se protokol pořizuje; např. protokol o rekognici ... § 104b TŘ;

Protokol „fixuje“ PÚ pro potřeby dokazování v dalších stadiích TŘ

■ 4. Podání a lhůty

– **Pojem podání (§ 59 TŘ)**

- **podnět k PÚ** adresovaný OTŘ či jinému subjektu TŘ; např. trestní oznámení (§ 158/2), nabídka záruky za vazbu ze strany důvěryhodné osoby (§ 73), podnět ke stížnosti pro porušení zákona;
- **PÚ učiněný samotným OTŘ či jiným subjektem TŘ**; např. návrh SZ-ce na vzetí obviněného do vazby, podané odvolání, podaná stížnost pro porušení zákona;

– **Obsah**

- návrh, nabídka, žádost, opravný prostředek, jiný podnět, či PÚ

– **Forma, místo a čas (lhůty, § 60 TŘ)**

- podání se **posuzuje** vždy podle svého **obsahu**, i když je nesprávně formálně označeno; např. stížnost proti usnesení označená jako „odvolání“ je obsahově stále stížností;
- **činí se** vůči OTŘ, jemuž je adresováno, **způsobem stanoveným v TŘ**; např. odvolání ke krajskému soudu se podává cestou okresního soudu;
- **činí je** samotný OTŘ či jiný subjekt TŘ **způsobem stanoveným v TŘ**;
- činí se **ve lhůtách**, jež platí pro PÚ, který je obsahem podání; např. odvolání se podává do 8 dnů ode dne doručení opisu rozsudku, stížnost do 3 dnů od jeho oznámení;
- pro počítání lhůt platí pravidla v § 60 TŘ; např. do odvolací lhůty se nezapočítává den doručení opisu rozsudku;
- navrácení lhůty (§ 61 TŘ); lhůtu dovolací navrátit nelze;

■ 5. Doručování (D)

– *Pojem (§ 62 a násl. TŘ)*

- PÚ zajišťující **dodání písemnosti** od OTŘ adresátovi při úkonu nebo do datové schránky, zák. č. 300/2008 Sb.
- nebo jinak; např. fyzickým převzetím od doručovatele, nebo uložení na poště ...;

– *Obsah*

- obsah zásilek tvoří písemnosti; např. předvolání, vyrozumění, rozhodnutí;

– *Forma, místo a čas*

- D **do vlastních rukou**; např. obviněnému obžaloba... obžalovanému rozsudek, poškozenému rozsudek ...
- D **prosté**; ve všech ostatních případech...
- D **fyzické**; tj. převzetí zásilky ...
- D **náhradní**; tj. uložení zásilky do v. r. na poště + vyrozumění o uložení + po 10 dnech, nevyzvedne-li si adresát zásilku, se tato považuje za doručenu; takto nelze doručit např. rozsudek obviněnému ...
- D **při úkonu** nebo D **prostřednictvím jiného** (např. pošty);

6. Nahlížení do spisů (N)

– **Pojem (§ 65 TR)**

- osoba, o jejíž práva jde, oprávněná nahlížet do spisů, se touto cestou **informuje o právním a skutkovém stavu věci a provedených PÚ;**
- nahlížet do spisů je právem obviněného a dalších subjektů TR či jiných osob; např. poškozeného, zúčastněné osoby...
- **slouží k uplatnění jejich práv;**

– **Forma**

- N **studium spisu**, s právem pořizovat si výpisky, poznámky či kopie;

– **Místo a čas**

- **úřední místnost** OTŘ, u něhož je spis, **v pracovní době;**

7. Pořádková pokuta (PP)

■ **Pojem (§ 66 TŘ)**

- procesně-právní **sankce** ukládaná OTŘ tomu, kdo přes předchozí napomenutí ruší řízení nebo se k OTŘ chová urážlivě nebo kdo bez dostatečné omluvy neuposlechne příkazu nebo nevyhoví výzvě, dané mu podle TŘ; např. svědek, který se neomluveně nedostaví k hlavnímu líčení (HL), divák, který ruší jeho průběh ...

■ **Obsah a forma**

- **peněžitá** sankce do 50 000,- Kč

■ **Místo, čas, uložení a obrana proti PP**

- v místě spáchání „**procesního deliktu**“, bezprostředně poté; např. PP uložena divákovi v průběhu HL ...
- stížnost proti usnesení o uložení PP, s odkladným účinkem ...

Zajišťovací úkony (vybrané)

■ 8. Obecné výklady

– *Pojem*

- PÚ sloužící k zajištění **fyzické přítomnosti osob**, proti nimž se vede TŘ, **věcí důležitých pro TŘ**, jakož i **důkazů pro TŘ/TS**;

– *Formy*

- z. **osob** (podezřelého - zadržením, obviněného – zadržením, vazbou, svědka - předvedením ...);
- z. **věcí pro účely TŘ** (vydání věci, domovní prohlídka ...);
- z. **důkazů pro účely TŘ/TS** (odposlechy ...);

– *Z. zásady*

- z. zákonnosti a přiměřenosti (§ 2 odst. 1, 4 TŘ);
- z. presumpce neviny (§ 2 odst. 2 TŘ);
- z. práva na obhajobu (§ 2 odst. 13 TŘ);

■ 9. Zajištění osoby, proti níž se vede řízení

– **Zadržení**

- PÚ zajišťující přítomnost **podezřelého** (§ 76 TR) nebo **obviněného** (§ 75 TR) pro účely TR cestou omezení jeho svobody (policejní orgán, SZ-ce: 48 h; soudce k rozhodnutí o vazbě: 24 h); nutno **odlišovat od zajištění podle § 26 PolZ**;

– **Vazba** (o vzetí do V rozhoduje výlučně soud, nebo soudce přípravného řízení, čl. 8/5 LZPS)

- PÚ zajišťující přítomnost **obviněného, obžalovaného** (§ 67 TR) pro účely TS cestou omezení jeho svobody (max. na 3 měsíce /koluzní V/, na 1, 2, 3, 4 roky podle závažnosti stíhaného TC); druhy vazby: v. „vyšetřovací“ + soudní, extradiční ...;

– **Mezinárodní „zatykač“ (MezSml)**

- slouží k **vyžádání** obviněného z ciziny k TS v ČR, v rámci **mezinárodně** právního styku s cizinou; vyžádání (§ 384 TR);

– **Evropský „zatykač“ (RámRozh)**

- slouží k **předání** obviněného z člen. st. EU k TS v ČR, v rámci **evropsko** právního styku s cizinou; předávání ... (§ 404 TR);
- a naopak, tj. z ČR do jiného členského státu EU;

■ 10. Zajištění věci

- **Vydání, odnětí věci (§§ 78, 79 TR)**
 - vydání **dobrovolné**, odnětí **nedobrovolné**;
- **Domovní, jiných prostor a osobní prohlídka (§ 82 TR) (DP, PJP, OP)**
 - důvodné podezření, že v **obydlí** nebo v **jiné prostoře** je věc nebo osoba důležitá pro TR; např. věc uloupená, podezřelý na útěku;
 - důvodné podezření, že **někdo má u sebe věc** důležitou pro TR; např. věc ukradená, osoba braná do vazby, je-li podezření, že má u sebe zbraň;
 - **příkaz** k DP a k PJP vydá **předseda senátu**, v PŘTr **soudce**, k OP v PŘTr **státní zástupce** (s jeho souhlasem policejní orgán);
- **Vstup do obydlí, jin. prost. a na pozem. (§ 83c TR)**
 - nesnese-li věc odkladu a vyžaduje-li to nezbytně ochrana života, zdraví nebo odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku; např. o pomoc volající dítě;

Nelze zaměňovat domovní prohlídku a vstup do obydlí

- **11. Zajištění ... důkazů, prostředků a výnosů TČ**
 - **Peněžních prostředků (PP) na účtu u banky (§ 79a TRŘ)**
 - **Zaknihovaných cenných papírů (ZCP) (§ 79c TRŘ)**
 - PP, ZCP **určené** nebo **užité** ke spáchání TČ nebo **výnos** z TČ...
 - zákaz dispozice s nimi ...
 - **Nemovitosti (N) a jiné majetkové hodnoty (JMH) a náhradní hodnoty (NH) (§ 79 d,e,f TRŘ)**
 - N nebo JMH jako **prostředek** nebo **výnos** TČ ...
 - NH se zajistí, **nelze-li uplatnit předchozí zajištění** ...
 - **Zadržení a otevření zásilek (§§ 86, 87, § 87a, b TRŘ)**
 - je-li třeba vzhledem k účelu TRŘ zjistit obsah nedoručených poštovních aj. zásilek, vydají se oprávněnému OTŘ, který je může otevřít ...
 - záměna zásilky..., sledovaná zásilka...

- **12. Odposlechy ... (zajištění důkazů, OperPátrProstř - OPP)**
 - **Odposlech a záznam telekomunikačního provozu (OZTelkomu § 88 TR)**
 - TŘ pro **zvl. závažné zločiny...**, je-li předpoklad, že budou takto sděleny skutečnosti významné pro TR, nelze-li téhož dosáhnout jinak ...;
 - písemný **soudní** příkaz, trvání, odposlech telekom-provozu mezi obviněným + obhájcem = **NEPŘÍPUSTNÝ**
 - informace o nařízeném OZTelekomu osobě odposlouchávané (§ 88/8, § 314l, m, n TR – **přezkum zákonnosti příkazu k OZTelekomu**)
 - **Zjišťování údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu (§ 88a TR)**
 - zjištění jen toho, že se telekom-provoz uskutečnil, **bez zjišťování jeho obsahu...**
 - písemný **soudní** příkaz ...
 - **Odposlech v rámci použití OPP (§ 158d odst. 2, 3 TR)**
 - nutno odlišovat od předchozích odposlechů ... (§§ 88, 88a)
 - písemné povolení státního zástupce (§ 158d/2) = prostorový odposlech a jeho zvukový záznam v rámci sledování;
 - předchozí povolení soudce (§ 158d/3) = odposlechy za použití technických prostředků v rámci sledování, zasahující do ústavně garantovaných práv, zejm. nedotknutelnosti obydlí;
 - oba typy odposlechů, provedené zákonně = **procesní důkaz**